

Samen sterk tegen ouderenmishandeling in Gelderland-Zuid

November 2015
Verwey-Jonker Instituut

Eindmeting Barometer Ouderenmishandeling

Ouderenmishandeling is een serieus probleem. De schatting is dat elk jaar 1 op de 20 ouderen wordt mishandeld door partner, familie, huisvrienden of zorgverleners. Om ouderenmishandeling aan te pakken, is een goed beeld nodig van de kennis en houding ten opzichte van dit onderwerp bij professionals, vrijwilligers en sleutelfiguren die met ouderen werken.

Eind 2013 is GGD Gelderland-Zuid gestart met het project 'Ouderen in veilige handen Gelderland-Zuid'. Het project wordt uitgevoerd met onder andere zorg- en welzijnsorganisaties, Moviera, het Meldpunt Bijzondere Zorg, vrijwilligersorganisaties en de gemeenten.

Op de website www.ouderenmishandelinggelderlandzuid.nl leest u alle informatie over het project.

Om een gezamenlijke aanpak van ouderenmishandeling in de regio te ondersteunen en verstevigen, heeft de GGD namens de stuurgroep 'Ouderen in veilige handen regio Gelderland-Zuid' het Verwey-Jonker Instituut gevraagd een digitale enquête uit te zetten. Deze Barometer Ouderenmishandeling is eerder in 2013 voor de gemeente Amsterdam ontwikkeld. De Barometer maakt inzichtelijk hoe vaak betrokken organisaties en professionals te maken krijgen met verscheidene vormen van ouderenmishandeling, en welke signalen zij tegenkomen. Ook is er aandacht voor de kansen en knelpunten die betrokkenen zien bij een gezamenlijke aanpak.

Hoe staat het eind 2015 met de ontwikkelingen op het gebied van (de aanpak van) ouderenmishandeling in de regio Gelderland-Zuid? En zijn er verschillen zichtbaar ten opzichte van de situatie bij de start van het project 'Ouderen in veilige handen Gelderland-Zuid'? In deze brochure doen wij verslag van de eindmeting van de *Barometer Ouderenmishandeling*. Deze eindmeting die is uitgevoerd in september 2015 volgt op een nulmeting die bij de start van het project in januari 2014 plaatsvond en die eind 2014 een vervolg kreeg in de tussenmeting in de regio Gelderland-Zuid. Eerst vergelijken wij de resultaten van de drie metingen. Daarna doen wij uitgebreider verslag van de resultaten van de eindmeting.

Opzet van het onderzoek

De Barometer Ouderenmishandeling bestaat uit drie metingen. In december 2013 en januari 2014 is de nulmeting van de Barometer Ouderenmishandeling uitgevoerd in de regio Gelderland-Zuid. In de maanden oktober en november van 2014 is de vragenlijst voor de tweede keer uitgestuurd (de tussenmeting). De eindmeting vond plaats in september 2015, een jaar na de tussenmeting. In de tussenmeting en eindmeting was het mogelijk dat respondenten voor het eerst werden benaderd de vragenlijst in te vullen, maar ook dat zij al wel eerder de vragenlijst hadden ingevuld.

Voor de eindmeting zijn via de GGD Gelderland-Zuid e-mailadressen verzameld

Ouderen in veilige handen

In de regio Gelderland-Zuid

Verwey-
Jonker
Instituut

van 2874 professionals en vrijwilligers in zorg- en welzijnsinstellingen. Net als in de nulmeting en tussenmeting is ook aan een aantal sleutelfiguren binnen organisaties gevraagd om de oproep tot het invullen van de enquête intern door te sturen en te verspreiden. Hierdoor kunnen we niet exact aangeven hoeveel respondenten de oproep tot deelname aan de Barometer hebben ontvangen. Van de aangeschreven organisaties hebben 451 personen de vragenlijst ingevuld. Dat is meer dan tijdens de tussenmeting (322 respondenten), maar wel minder dan aan de nulmeting (843 respondenten). Twee derde (68%) van de respondenten in de eindmeting vulde de Barometer voor de eerste keer in; ruim een kwart (27%) deed dat voor een tweede maal. De tussenmeting gaf hierin een vergelijkbaar beeld. Vier procent van de respondenten uit de eindmeting deed mee aan alle drie de metingen. De organisaties zijn ingedeeld in de volgende categorieën: Thuiszorg (164), Intramurale zorg (152), Welzijn/mantelzorg/vrijwilligers (53), Ouderenbonden (36) en Overige organisaties, zoals de gezondheidscentra of politie (46). Van alle respondenten komt ruim 92 procent zelf in direct contact met ouderen bij de uitvoering van hun functie.

Vergelijking drie metingen Barometer Ouderenmishandeling

Hieronder belichten we puntsgewijs de meest opvallende verschillen tussen de situatie bij de start van het project 'Ouderen in veilige handen Gelderland-Zuid' in 2014 en de situatie zoals die bijna twee jaar daarna is. De eindmeting is het referentiepunt bij de beschrijving van deze verschillen.

- Meer organisaties lijken te werken met een bepaalde definitie of omschrijving van ouderenmishandeling; en van deze definitie of omschrijving zijn in ieder geval meer mensen binnen de organisatie op de hoogte.
- Iets meer mensen geven aan dat zij bij hun (vrijwilligers)werk in het afgelopen jaar te maken hebben gehad met ouderenmishandeling.
- Het aandeel mensen dat precies weet wat zij moeten doen als zij in hun (vrijwilligers)werk signalen krijgen van ouderenmishandeling ligt hoger in de eindmeting (32%) dan in de tussenmeting (25%) en nulmeting (20%).
- Mensen werken in toenemende mate met een stappenplan, een route, of de Meldcode bij signalen van ouderenmishandeling.
- Van (mogelijke) gevallen van ouderenmishandeling lijken mensen vaker melding te doen zowel *binnen* als *buiten* de organisatie, al zijn de verschillen tussen de nul en eindmeting niet bijzonder groot.
- Het aandeel meldingen van ouderenmishandeling bij Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) / Veilig Thuis en de thuiszorg is hoger in de eindmeting dan in de nulmeting.
- De Barometerresultaten wijzen erop dat meer mensen bekend zijn met de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
- Er zijn minder mensen die het naar eigen zeggen ontbreekt aan de kennis om ouderenmishandeling te kunnen signaleren.
- Meer mensen vinden dat er binnen de eigen organisatie voldoende aandacht is voor het thema ouderenmishandeling.

I. Bewustzijn

Hoe kijken respondenten van de Barometer tegen ouderenmishandeling aan?

In de Barometer kregen de respondenten een aantal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op hoe zijzelf en hun organisatie omgaan met het thema ouderenmishandeling. De ruime meerderheid (91%) acht het formuleren van specifiek beleid rondom ouderenmishandeling door lokale organisaties van belang. Bijna zes op de tien respondenten (58%) vindt de realisatie van een lokale aanpak in de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid zeer urgent. Ruim twee derde (70%) pleit voor meer of intensievere samenwerking tussen lokale organisaties om zo ouderenmishandeling tegen te gaan.

Voor iets meer dan de helft van de respondenten heeft ouderenmishandeling een hoge prioriteit bij de uitvoering van hun (vrijwilligers)werk. Ongeveer de helft van de respondenten is van mening dat er binnen de eigen organisatie voldoende aandacht is voor het thema ouderenmishandeling; 19 procent vindt van niet. Volgens iets meer dan een kwart van de respondenten (28%) van de Barometer is er in de eigen organisatie onvoldoende deskundigheid aanwezig op het gebied van ouderenmishandeling. Bij tien procent van de respondenten ontbreekt het naar eigen zeggen aan voldoende kennis om ouderenmishandeling te kunnen signaleren. Ruim twee derde beschikt wel over deze kennis.

- Een gezamenlijke aanpak van ouderenmishandeling in de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is van belang. Ruim twee derde pleit voor meer of intensievere samenwerking tussen lokale organisaties om zo ouderenmishandeling tegen te gaan.
- Bijna zeven op de tien respondenten zegt voldoende kennis te hebben om ouderenmishandeling te kunnen signaleren. Een klein deel van de respondenten heeft behoefte aan meer kennis en deskundigheid over signalering van ouderenmishandeling.

Wat verstaat men onder ouderenmishandeling?

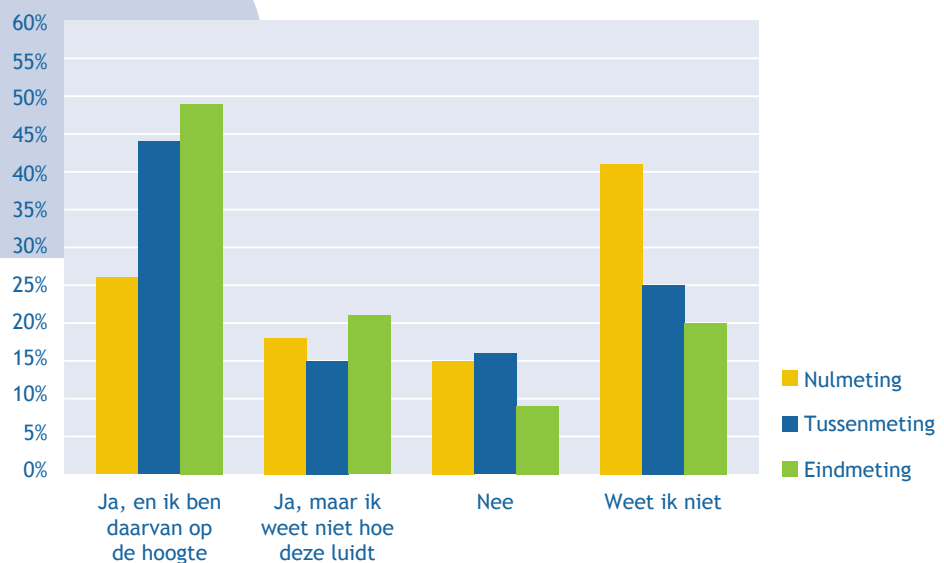
In een open vraag is de respondenten van de Barometer gevraagd te omschrijven waar men aan denkt bij ouderenmishandeling. Zij benoemen vooral lichamelijke en psychische mishandeling. Daarna zijn verwaarlozing en financiële uitbuiting veel genoemde vormen van ouderenmishandeling. Seksueel misbruik wordt - zeker in vergelijking met de eerdere meetmomenten - steeds vaker genoemd. Veel respondenten kunnen goed onder woorden brengen wat zij onder ouderenmishandeling verstaan en kennen verschillende verschijningsvormen: *“Alle gedrag waarbij de ouderen benadeeld wordt door een persoon waarvan hij in meer of mindere mate afhankelijk van is”*. De respondenten hebben zowel professionals als familieleden en naasten als mogelijke plegers van ouderenmishandeling in het vizier. *“Bewust ruw met de oudere omgaan. Ouderen niet in hun waarde laten en kleineren”*. En: *“Mensen pijn doen, door als kind niet meer thuis te komen. En het altijd beter te weten dan de ouder”*. De respondenten van de Barometer noemen in mindere mate dat ouderenmishandeling ook door de partner of door andere bewoners kan worden gepleegd. In de vorige metingen van de barometer waren er telkens enkele

respondenten die aangaven niet te weten wat ouderenmishandeling is. Op één respondent na - die aangeeft het onderwerp alleen te kennen "van de spotjes op tv" - zijn alle respondenten bekend met het onderwerp ouderenmishandeling.

Van de respondenten geeft zeventig procent aan dat er in de organisatie gewerkt wordt met een bepaalde definitie of omschrijving van ouderenmishandeling. De meesten van hen weten ook hoe deze werkdefinitie luidt. Twee op de tien respondenten zegt niet te weten of er in de eigen organisatie met een definitie of omschrijving van ouderenmishandeling gewerkt wordt. Professionals en vrijwilligers werkzaam binnen de intramurale zorg zijn vergeleken met de rest van de deelnemende organisaties het best op de hoogte van de definitie waarmee gewerkt wordt. Respondenten actief bij ouderenbonden en in de sector overig (bijvoorbeeld gezondheidscentra of politie) het minste. Een derde van de respondenten van ouderenbonden zegt dat de organisatie waar zij werken, voor zover zij weten, geen werkdefinitie van ouderenmishandeling hanteert. Verder zien we dat medewerkers in de thuiszorg en professionals en vrijwilligers van welzijnsorganisaties en mantelzorgers/vrijwilligers het vaakst niet weten of er in de organisatie gewerkt wordt met een bepaalde definitie.

- Respondenten zijn bekend met diverse verschijningsvormen van ouderenmishandeling.
- Lichamelijke en psychische mishandeling, en in mindere mate ook verwaarlozing en financiële uitbuiting worden het meest genoemd.

Wordt er in uw organisatie gewerkt met een bepaalde definitie of omschrijving van ouderenmishandeling?

II. Ervaringen met ouderenmishandeling

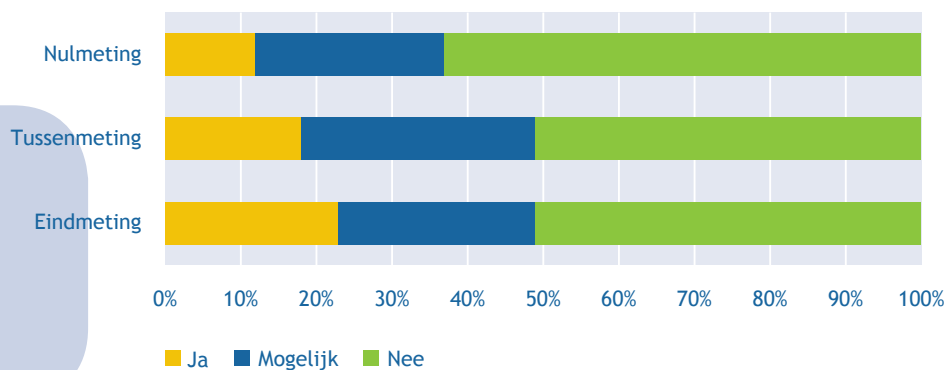
Hoe vaak hadden respondenten van de Barometer in het afgelopen jaar mogelijk of zeker te maken met ouderenmishandeling? Met welke vormen of signalen hebben zij te maken gehad? En wat was in die gevallen de relatie tussen pleger en slachtoffer?

Aantal ervaringen in het afgelopen jaar

Iets minder dan de helft van de respondenten kwam in het afgelopen jaar *mogelijk* of *zeker* in aanraking met (vermoedelijke) ouderenmishandeling. Iets meer dan de helft had naar eigen zeggen *niet* met ouderenmishandeling te maken. Respondenten werkzaam in de thuiszorg krijgen naar verhouding het vaakst zeker of *mogelijk* te maken met ouderenmishandeling.

Aan de respondenten die aangaven in aanraking te zijn gekomen met *mogelijke* en *vastgestelde* gevallen van ouderenmishandeling is gevraagd naar het aantal gevallen. De meeste respondenten hebben een enkele keer (1-2 gevallen) *mogelijk* of *zeker* met ouderenmishandeling te maken gehad. Daarnaast noemen meerdere respondenten, vooral bij *mogelijke* ouderenmishandeling, dat zij hiermee 3-5 keer in aanraking zijn gekomen. Slechts enkelen noemen aantallen boven de 5.

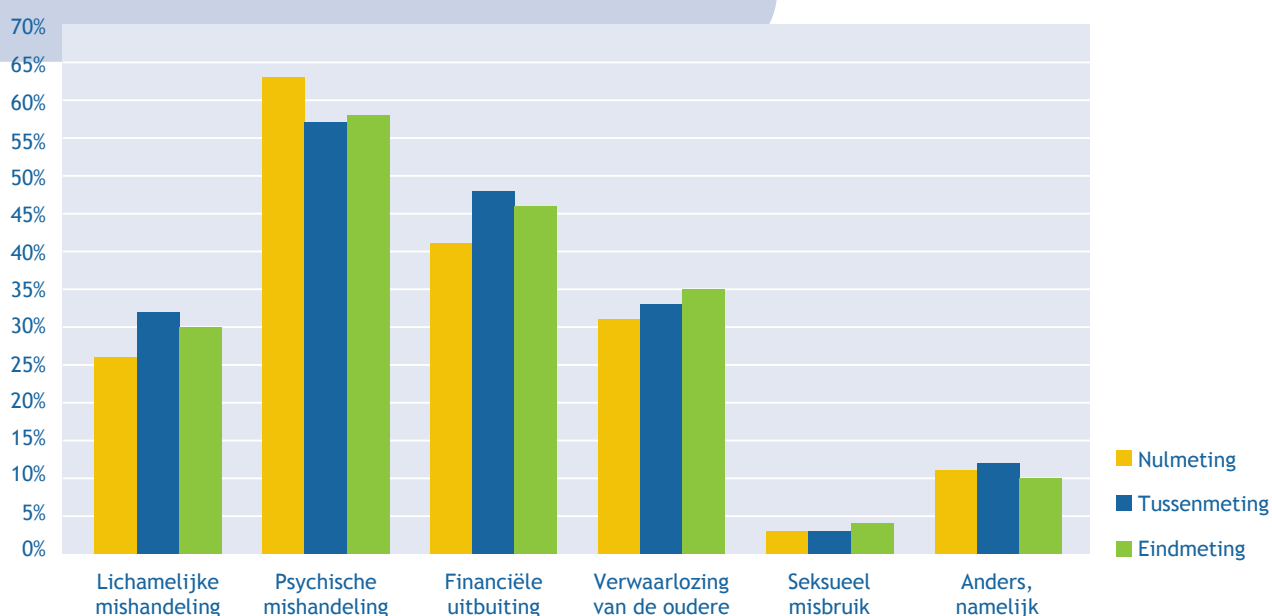
Hebt u in uw (vrijwilligers)werk in het afgelopen jaar te maken gehad met ouderenmishandeling?

Aard van de ouderenmishandeling

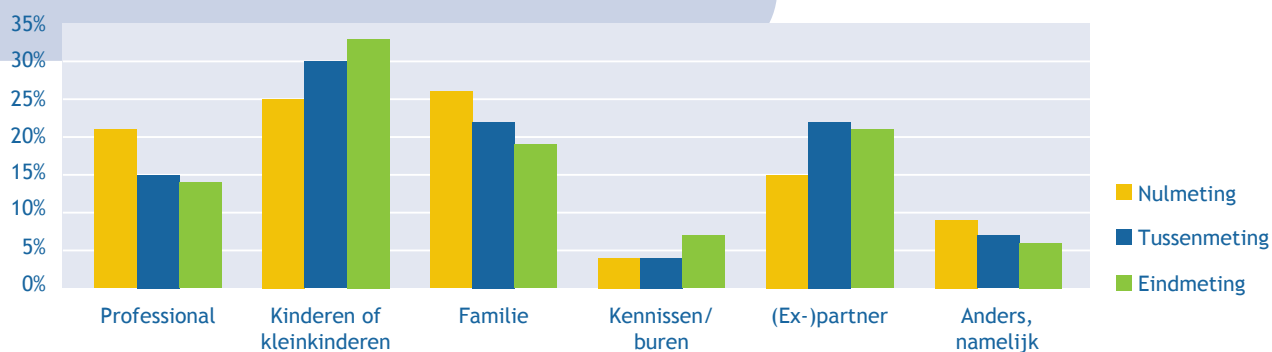
Respondenten hebben in het afgelopen jaar in hun (vrijwilligers)werk vooral te maken gehad met psychische mishandeling en financiële uitbuiting van ouderen. Ook relatief vaak noemen respondenten verwaarlozing en lichamelijke mishandeling van de oudere. Respondenten werkzaam bij ouderenbonden en binnen de sector overig (bijvoorbeeld gezondheidscentra of politie) krijgen relatief vaak te maken met financiële uitbuiting. Verwaarlozing komt vaker voor binnen de thuiszorg en de sector overig (bijvoorbeeld gezondheidscentra of politie).

Met welke vorm(en)/signalen van ouderenmishandeling hebt u zelf te maken gehad in het afgelopen jaar in uw (vrijwilligers)werk. Meerdere antwoorden mogelijk.

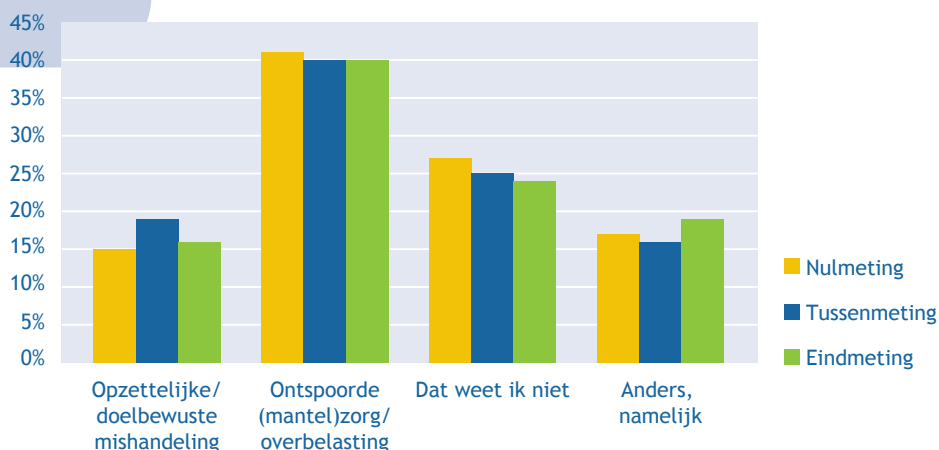
Mishandeling gepleegd door (klein)kinderen (34%), en door de (ex-)partner (21%) en familie (19%) werden door de respondenten het vaakst genoemd. Daarnaast geeft veertien procent van de respondenten aan mishandeling door een professional te hebben meegemaakt.

In de gevallen die u in het afgelopen jaar zelf hebt meegemaakt, wat was de relatie tussen de pleger en het slachtoffer? Bij meerdere gevallen gevraagd naar wat het vaakst voorkwam.

Aan de respondenten die het afgelopen jaar te maken hadden met ouderenmishandeling vroegen we naar de intentie of bedoeling van de pleger. Van de respondenten geeft 40 procent aan dat de oorzaak lag in overbelasting van de pleger of ontspoorde mantelzorg. Dit is relatief vaak het geval bij respondenten werkzaam binnen de thuiszorg en intramurale zorg. Bijna een kwart van de respondenten (24%) kan niet goed zeggen wat de intentie van de pleger was. Opzettelijke/bewuste mishandeling van de oudere wordt door zestien procent genoemd. De overige respondenten gaven zelf andere bedoelingen van de pleger aan, zoals onvermogen als gevolg van een (psychische of verstandelijke) beperking of financieel gewin.

In de gevallen die u in het afgelopen jaar zelf hebt meegemaakt, wat was de intentie / de bedoeling van de pleger? Bij meerdere gevallen gevraagd naar wat het vaakst voorkwam.

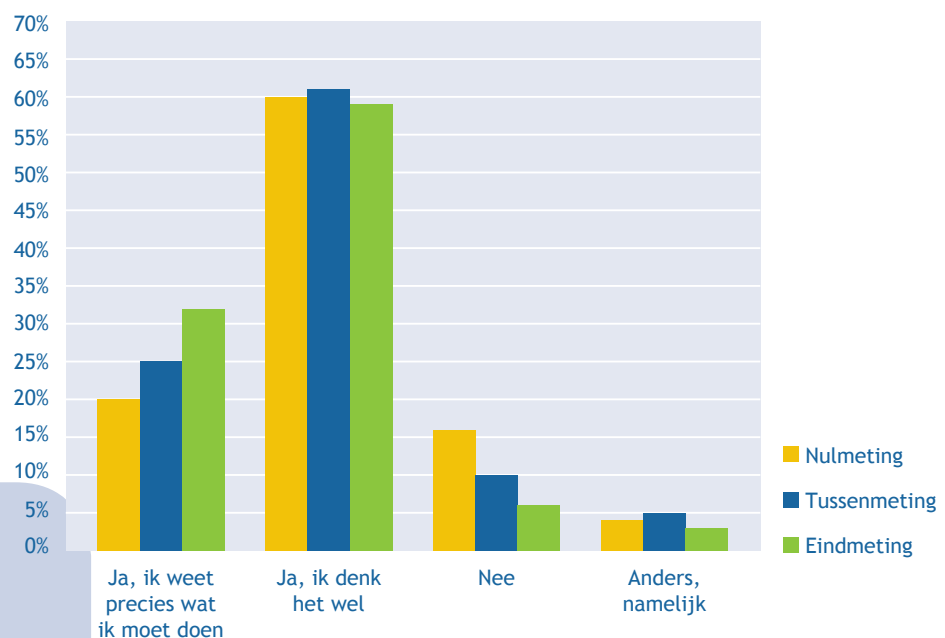

- Iets minder dan de helft van de respondenten is het afgelopen jaar naar eigen zeggen *mogelijk* of *zeker* in aanraking gekomen met ouderenmishandeling.
- Respondenten krijgen in hun (vrijwilligers)werk het vaakst te maken met psychische mishandeling en financiële uitbuiting van ouderen
- Mishandeling door (naaste) familieleden is aan de orde in iets meer dan de helft van de gevallen waarin ouderenmishandeling werd gesignaleerd. De (ex-)partner is in ongeveer een vijfde van de gevallen pleger en in veertien procent van de gevallen is de pleger een professional.
- Overbelasting of ontspoorde mantelzorg worden als voornaamste oorzaak van ouderenmishandeling genoemd.

III. Signaleren en melden

Weten wat te doen

Weten respondenten van de Barometer wat zij kunnen en moeten doen wanneer zij in hun (vrijwilligers)werk ouderenmishandeling signaleren? Ongeveer zes op de tien respondenten geeft hierop als antwoord ‘ja, ik denk het wel’; bijna een derde geeft aan *precies* te weten wat zij moeten doen. Slechts zes procent weet niet wat zij moeten doen. Het valt op dat vooral professionals en vrijwilligers van welzijnsorganisaties en mantelzorgers/vrijwilligers en medewerkers binnen de intramurale zorg zeggen precies te weten wat zij moeten doen bij signalen van ouderenmishandeling. In vergelijking met de andere deelnemende organisaties aan de Barometer weten de vrijwilligers van de Ouderenbonden vaker niet hoe zij moeten handelen.

Wanneer u in uw (vrijwilligers)werk signalen van ouderenmishandeling krijgt, weet u dan wat u moet doen?

Melden door respondenten

Van de respondenten die *mogelijk of zeker* te maken hebben gehad met ouderenmishandeling heeft 37 procent een melding *binnen* de eigen organisatie gedaan. Het kon hier ook gaan om het melden van signalen van anderen/collega's. De respondenten die *binnen* de eigen organisatie meldden deden meestal één interne melding in het afgelopen jaar.

Van de respondenten die *mogelijk of zeker* te maken hebben gehad met ouderenmishandeling deed 20 procent een melding *buiten* de eigen organisatie. Ook hier betreft het vooral één tot soms twee meldingen in het afgelopen jaar.

41 Van de 44 respondenten die *buiten* hun organisatie een melding deden, hebben toegelicht waar zij de signalen van ouderenmishandeling hebben gemeld. Zij meldden voornamelijk bij de huisarts (17 respondenten), het Steunpunt Huiselijk Geweld / Veilig Thuis (11), de Thuiszorg (10), Algemeen Maatschappelijk Werk (6) en Politie

(4). Minder vaak melden respondenten bij het Meldpunt Bijzondere Zorg (2) en het Meldpunt Ouderenmishandeling Inspectie voor de Gezondheidszorg (2). Overige meldingen betreffen meldingen bij Het Centrum Seksueel en Familiaal Geweld, geestelijke gezondheidszorg, wijkregieteam, Zorgtrajectbegeleider, zorg coördinator en ouderenzorg specialist en de dementieconsulente.

Opvolging van meldingen

We vroegen in een open vraag wat er met de melding(en) is gebeurd van de respondenten die binnen of buiten de eigen organisatie ouderenmishandeling hebben gemeld in het afgelopen jaar. Vijfendertig van hen hebben toegelicht wat er met de melding(en) is gedaan. Achttien toelichtingen zijn afkomstig van respondenten die in de thuiszorg werken; acht respondenten in een intramurale setting hebben een toelichting gegeven. Vier toelichtingen zijn afkomstig van respondenten welzijn/mantelzorg/vrijwilligerswerk, twee van respondenten van ouderenbonden en drie van overige respondenten.

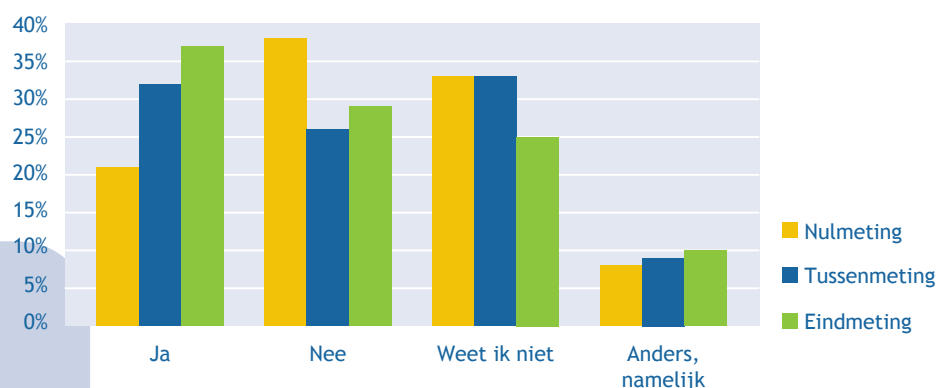
Achtentwintig van de 35 respondenten die hun melding binnen of buiten hun organisatie hebben toegelicht, geven aan dat hun melding op de een of andere manier is opgevolgd. In zeven gevallen is er volgens de respondenten niets gebeurd met de melding en/of hebben zij hier als melder geen zicht op: *“Ik heb het namens mijn werk en in opdracht van mijn manager gemeld, bij de huisarts en bij de politie. Ze hebben er beide naar mijn weten niet veel aan gedaan”*.

In 28 gevallen is er wel actie ondernomen na de melding. Het vaakst vertellen respondenten dat zij samen met een collega en/of hun team actie hebben ondernomen. *“Ik ben in gesprek gegaan met een collega. Wij hebben samen de signalen opgepakt en deze met de kinderen besproken:”*. Daarnaast heeft een aantal respondenten advies ingewonnen, binnen of buiten de organisatie. *“Meldpunt Bijzondere Zorg heeft duidelijke adviezen gegeven en is zelfs op huisbezoek geweest. De situatie is duidelijk verbeterd, dus ik ben tevreden”*. Tot slot is als gevolg van de melding in een aantal gevallen direct ingegrepen in de situatie van de oudere. Bijvoorbeeld door een opname van de oudere in een zorginstelling, het aanstellen van een andere bewindvoerder, of het ontzeggen van de toegang van een pleger tot een instelling. *“De overige familie is een rol gaan vervullen en de ontspoorde mantelzorger komt nu niet meer in het gebouw”*. Een aantal respondenten merkt hierbij op dat een dergelijke interventie alleen helpt als het slachtoffer er achter staat: *“De pleger is opgepakt, maar dit heeft niet geleid tot een oplossing, omdat de cliënt geen aangifte wilde doen”*.

Bekendheid met en gebruik van Meldcode

Ruim een derde van de respondenten werkt bij signalen van ouderenmishandeling met een stappenplan, een route en/of de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Bijna drie op tien (29%) werkt *niet* met (een van) deze instrumenten, een kwart zegt dit niet te weten. Medewerkers van ouderenbonden en van welzijnsorganisaties en mantelzorgers/vrijwilligers werken binnen de organisatie minder vaak met een stappenplan, route en/of de Meldcode.

Werkt u met een bepaald stappenplan, een route, of de Meldcode als u signalen krijgt van ouderenmishandeling?

Iets minder dan de helft van de respondenten (48%) is bekend met de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en weet ook wat deze inhoud. 42 procent kent de Meldcode wel, maar dan alleen van naam. Tien procent kent de Meldcode niet. Wanneer we kijken naar de verschillende organisaties, zien we dat vooral respondenten actief bij de Ouderenbonden minder goed bekend zijn met de Meldcode.

- Bijna drie op de tien respondenten weet *precies* wat te doen bij signalen van ouderenmishandeling; zes op de tien denken dat te weten.
- Van de respondenten die *mogelijk* of *zeker* te maken hebben gehad met ouderenmishandeling doet 37 procent een melding *binnen* de eigen organisatie; 20 procent doet een melding *buiten* de eigen organisatie.
- Ouderenmishandeling wordt het vaakst gemeld bij de huisarts, het Steunpunt Huiselijk Geweld / Veilig Thuis en de Thuiszorg.
- Bijna de helft (48%) van de respondenten is bekend met de inhoud van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

IV. Samen sterk tegen ouderenmishandeling

Hoe kan de aanpak ouderenmishandeling verbeteren?

We vroegen de respondenten op welke aspecten de aanpak van ouderenmishandeling in de regio Gelderland-Zuid verstevigd kan worden. Zij werden hier dus gevraagd verder te kijken dan de eigen organisatie en de manier waarop zij zelf met het thema ouderenmishandeling omgaan. Meerdere antwoorden konden gegeven worden.

Respondenten noemden de volgende verbeterpunten:

- Kennis over het herkennen van ouderenmishandeling (67%).
- Deskundigheid over het bespreekbaar maken van ouderenmishandeling (62%) (dit wordt relatief vaak genoemd door respondenten uit de intramurale zorg).
- Helderheid over welke stappen men moet zetten bij signalen (61%).

Andere aspecten die in mindere mate genoemd worden - maar toch nog steeds door ongeveer drie op de tien respondenten - zijn het organiseren van (gezamenlijke) themabijeenkomsten of voorlichting, onderlinge afstemming tussen organisaties, kennis van de sociale kaart / het netwerk van relevante organisaties en draagvlak voor het onderwerp in de eigen organisatie.

- Het herkennen van ouderenmishandeling, deskundigheid over het bespreekbaar maken ervan en helderheid over de stappen die genomen moeten worden bij signalen, zijn de belangrijkste aspecten waarop de aanpak van ouderenmishandeling in de regio Gelderland-Zuid verstevigd kan worden.

Wat hebben organisaties en respondenten zelf (nog) nodig?

Vervolgens vroegen we de respondenten hoe de aanpak van ouderenmishandeling in hun eigen organisatie verstevigd kan worden en hoe zij zelf (nog) beter toegerust kunnen worden om ouderenmishandeling te signaleren en ermee om te gaan.

De respondenten konden allereerst melden wat naar hun mening de eigen organisatie nodig heeft om optimaal te kunnen bijdragen in een gezamenlijke aanpak van ouderenmishandeling in de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid. Voor de eigen organisatie vinden zij de volgende zaken het meest nodig:

- Helderheid over welke stappen werknemers kunnen/dienen te ondernemen als er sprake is van (een vermoeden van) ouderenmishandeling (58%).
- Voldoende middelen, tijd en ruimte om aandacht te (blijven) besteden aan ouderenmishandeling (57%).
- Kennis van ouderenmishandeling in de eigen organisatie (39%).

We vroegen de respondenten daarnaast wat zij zélf in hun (vrijwilligers)werk nodig hebben om een bijdrage te kunnen leveren in de aanpak van ouderenmishandeling. Zij hebben vooral behoefte aan scholing / training / voorlichting (71%). Aan digitale

communicatievormen (website, nieuwsbrief, LinkedIn-groep) (26%) en een consult bij een lokale aandachtsfunctionaris (17%) bestaat ook behoefte, maar in mindere mate. Voorbeelden van antwoorden die respondenten invullen bij de categorie 'Anders, namelijk', zijn samenwerking en netwerkvorming met andere organisaties en ouderenmishandeling blijvend in teamverband en met collega's te bespreken.

Deelnemers aan de eindmeting van de Barometer is gevraagd of zij in het kader van het project Aanpak Ouderenmishandeling Gelderland-Zuid hebben deelgenomen aan diverse activiteiten. Uit de antwoorden blijkt dat ongeveer twee op de tien heeft deelgenomen aan een training (21%) of een voorlichtingsbijeenkomst (20%). Bij de netwerkbijeenkomst (9%) en conferentie (3%) lag de opkomst lager. Ruim de helft (57%) was geen deelnemer tijdens een van deze activiteiten.

De stuurgroep 'Ouderen in veilige handen regio Gelderland-Zuid' en het Verwey-Jonker Instituut danken alle respondenten van de eindmeting van de Barometer Ouderenmishandeling 2015 hartelijk voor hun tijd en inbreng.

Colofon

Opdrachtgever	Stuurgroep 'Ouderen in veilige handen regio Gelderland-Zuid'
Auteurs	F. Hermens Drs. M.J. de Gruijter
Vormgeving	Ontwerppartners.nl
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

Deze brochure kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2015.
Het auteursrecht van deze brochure berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this information leaflet rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.